

УДК 373.3.013.42.011.3-051.(045)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/37-1-33>

Дар'я ВЕЛИКЖАНІНА,
orcid.org/0000-0002-1066-4834
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри соціальної роботи
Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
(Запоріжжя, Україна) darya.velik@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті визначено особливості професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до реалізації завдань сучасного соціального виховання учнів початкової школи. Зосереджено увагу на актуальності реалізації завдань сучасного соціального виховання учнів початкової школи, які полягають у сприянні успішній соціалізації підростаючого покоління в умовах розмаїття, швидкоплинності й динамічності соціальних процесів, всебічному розвитку дітей, формуванні в них ключових компетентностей для життя, розвитку критичного мислення, а також у компетентній соціально-педагогічній підтримці учнів на шляху їх особистісного зростання й соціального становлення. Охарактеризовано значення соціально-педагогічної діяльності в Новій українській школі щодо соціального виховання дітей, зокрема учнів початкових класів. Наголошується на важливості впровадження в процес соціально-педагогічної роботи з учнями молодших класів компетентнісного підходу, який передбачає здобуття ними корисного життєвого знання. Визначено необхідні для провадження соціально-педагогічної діяльності в початковій школі професійні здатності майбутніх фахівців соціальної сфери. Окреслено особливості професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до реалізації завдань сучасного соціального виховання учнів початкової школи, які полягають у набутті студентами знань та умінь щодо формування соціальних цінностей дітей та позитивної соціальної поведінки, стимулюванні соціальної активності та суспільно корисної діяльності молодших школярів, формуванні навичок продуктивної соціальної комунікації, сприянні медіасоціалізації, протидії та профілактики булінгу в дитячому середовищі, організації змістовного дозвілля дітей та компетентнісно насиченого освітнього простору, налагодженні результативної взаємодії з батьками учнів та командою фахівців закладу загальної середньої освіти. Зауважено, що підготовка майбутніх соціальних педагогів у процесі здобуття вищої освіти за фахом до реалізації ключових завдань Нової української школи та соціального виховання молодших школярів є нині одним з актуальних напрямів розвитку педагогічної освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні соціальні педагоги, соціальне виховання, соціалізація, ключові життєві компетентності, учні початкових класів.

Daria VELYKZHANINA,
orcid.org/0000-0002-1066-4834
Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Social Work
Municipal Institution of Higher Education “Khortytsia National Educational
and Rehabilitation Academy” of the Zaporizhzhia Regional Council
(Zaporizhzhia, Ukraine) darya.velik@ukr.net

PREPARATION OF FUTURE SOCIAL EDUCATORS FOR THE IMPLEMENTATION OF MODERN SOCIAL EDUCATION'S TASKS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

The article identifies the features of future social educators' professional training for the implementations of modern social education's tasks of primary school students. The focus is on the relevance of the tasks of primary school students' modern social education, which are to promote the successful socialization of the younger generation in terms of diversity, ephemerality and dynamism of social processes, children's comprehensive development, formation of vital key competencies, development of critical thinking, and also competent socio-pedagogical support of students on their way to personal growth and social formation. The significance of social and pedagogical activity in the New Ukrainian school concerning social upbringing of children, in particular pupils of initial classes is described. Emphasis is placed on the importance of introducing a competency-based approach to the process of socio-pedagogical work with junior students, which involves the acquisition of useful life knowledge. The professional abilities of the social sphere future specialists in the necessity for carrying out social and pedagogical activities in primary school have been determined. Features of

future social teachers' professional training in realization of tasks of elementary school pupils' modern social education have been outlined and consist in students' acquisition of knowledge and abilities as for formation of social values of children and positive social behavior; stimulation of social activity and socially useful activity of junior school children; formation of skills of productive social communication; promotion of media socialization, counteraction and prevention of bullying in children's surrounding; organization of meaningful leisure of children and competence-rich educational space; establishing effective interaction with students' parents and a team of specialists of general secondary education. It is noted that the training of future social educators in the process of obtaining higher education in the specialty to implement the key tasks of the New Ukrainian School and primary school students' social education is today one of the most important areas of pedagogical education.

Key words: professional training, future social pedagogues, social education, socialization, vital key competencies, elementary school students.

Постановка проблеми. Нині життя соціуму характеризується швидкісним темпом розвитку й трансформацій всіх його сфер. Особливих змін зазнає сфера соціального життя людей, адже безперервна інформатизація суспільства, його полікультурність, мінливість моральних позицій та ціннісних орієнтацій, нестабільність соціального благополуччя особистості та сімей, оновлення освітніх орієнтирів мають відображення у світогляді, соціальних установках та соціальній поведінці підрастаючого покоління.

Процес соціалізації особистості є безперервним та охоплює все розмаїття людської життєдіяльності, в ньому задіяні як внутрішні сили, прагнення й особистісні характеристики людини, так і градаційні зовнішні чинники, інститути соціалізації, що здійснюють вплив на його протікання.

Одним із провідних інститутів соціалізації особистості є школа. Вона виступає транслятором сучасного наукового знання та соціальної культури, а також простором соціального виховання, формування соціальних цінностей, поглядів, життєвих орієнтацій і компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності та самостійності підрастаючого покоління.

Нині заклади освіти приділяють значну увагу соціалізації дітей відповідно до соціокультурних реалій, а сприяння розвитку й становленню освіченого, компетентного, соціально орієнтованого, цілеспрямованого й активного соціуму, високоморальної та соціально здорової нації є пріоритетом сучасної школи. Про це свідчать закріплені Концепцією реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» актуальні нині ключові освітні постулати, які наголошують на покликанні сучасного закладу загальної середньої освіти створити комфортні умови для всебічного розвитку та навчання особистості дитини, формування загальнолюдських цінностей учнів на засадах поваги до прав людини, демократії, підтримки добрих ідей, а також формування ключових компетентностей, потрібних для успішного соціального станов-

лення й самореалізації кожного учня (Концепція «Нова українська школа», 2016).

Школа як інститут соціалізації забезпечує систематизацію та наступність засвоєння учнями правил соціальної поведінки. Першою і фундаментальною ланкою соціалізаційного процесу дитини в закладі загальної середньої освіти є початкова школа. Соціалізацією учнів у школі разом з їх батьками та учителями опікується соціальний педагог, який виступає носієм соціальної культури й виховання, тьютором процесу особистісного та соціального становлення дітей. Тому одним з актуальних напрямів розвитку вищої педагогічної освіти нині є підготовка майбутніх соціальних педагогів до реалізації ключових завдань Нової української школи та соціального виховання молодших школярів.

Аналіз досліджень. Проблеми фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів до різних аспектів професійної діяльності було висвітлено у працях багатьох вітчизняних учених – О. Безпалько, Р. Вайноли, Т. Веретенко, О. Гомонюк, А. Капської, Л. Міщик, В. Поліщук, О. Пожидаєвої, А. Рижанової, С. Сисоевої, О. Шевчук, З. Шевців та ін.

Особливості соціально-педагогічної роботи в школі вивчали А. Капська, Л. Неїжпапа, Н. Олексюк, О. Пожидаєва, О. Чуйко, Л. Штефан, В. Шульга та ін.

Питанням специфіки соціально-педагогічної діяльності з дітьми молодшого шкільного віку присвячені дослідження О. Буднік, О. Ветрової, О. Рассказової, О. Чусової та ін.

Соціальне виховання як соціально-педагогічну проблему досліджували такі українські науковці, як О. Безпалько, Н. Сейко, Г. Лещук, Л. Міщик, Ж. Петрович, І. Зверева, Н. Лавриченко, Т. Кравченко, Г. Коберник та ін.

Водночас, попри значні напрацювання науковців із проблем професійної підготовки соціальних педагогів до роботи в закладах загальної середньої освіти існує потреба в детальному вивченні питань фахової освіти майбутніх фахівців соціаль-

ної сфери щодо продуктивної соціально-виховної діяльності з учнями початкової школи.

Мета статті – визначення особливостей професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до реалізації завдань сучасного соціального виховання учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Успішна життєдіяльність людини в суспільстві характеризується її соціальною активністю. Соціальна активність людини своєю чергою зумовлює усвідомлення нею загальнолюдських цінностей, норм та правил поведінки в соціумі, розвиток моральних якостей та орієнтації на суспільно корисну дію, набуття та відтворення соціального досвіду, а також спонукає до самореалізації й саморозвитку поряд із збереженням своєї унікальності. Це відбувається в процесі соціалізації особистості.

Соціалізація, зазначає О. Безпалько, передбачає формування соціальних цінностей, якостей та знань людини, засвоєння нею елементів культури, соціальних норм та цінностей, які існують у суспільстві (Безпалько, 2009: 17).

Одним із найбільш вагомих чинників соціалізаційного процесу, зауважує Г. Лещук, є соціальне виховання, призначенням якого є забезпечення гармонії взаємовідносин особистості та суспільства. Соціальне виховання є системою цілеспрямованого впливу суспільства на цінності, відносини та життєві установки окремої людини й соціальних макрогруп із метою узгодження особистісного та загальносуспільного розвитку. Дослідниця наголошує, що в широкому значенні соціальне виховання містить всі види виховання (моральне, трудове, фізичне, естетичне тощо) і виступає практикою орієнтованою діяльністю з формування соціально значущих якостей, необхідних для успішної соціалізації дитини (Лещук, 2011: 91).

На думку Н. Олексюк, процес соціалізації піку динамічності набуває у шкільному віці, коли індивід зазнає не лише найбільшого освітнього і виховного впливу, а й набуває необхідного досвіду комунікативної діяльності, усвідомлює необхідність і формує навички самоосвіти, самовиховання, саморозвитку та самореалізації (Олексюк, 2014: 76). Актуальності та специфічності процес соціалізації набуває для дітей молодшого шкільного віку, адже вони стають школярами та опановують нові для себе соціальні ролі – учня, друга, члена класного колективу. Впродовж навчання у початковій школі діти разом з академічним знанням здобувають знання соціальні, які охоплюють ціннісні орієнтації та моральні постулати, норми суспільної поведінки, традиції та звичаї соціуму,

в якому вони зростають. Шкільний простір акумулює потенціал соціального виховання, розкриває учням розмаїття життя та діяльності у соціумі, дає змогу набутти досвіду вияву соціальної активності, самостійного прийняття рішень, комунікації з однолітками та дорослими, вирішення різних проблемних ситуацій.

Соціально виховні орієнтири підростаючого покоління, зокрема учнів початкової школи, регулюються законами України «Про освіту» (Закон «Про освіту», 2017), «Про повну загальну середню освіту» (Закон «Про повну загальну середню освіту», 2020) та Державним стандартом початкової освіти (Державний стандарт початкової освіти, 2018) і передбачають всебічний розвиток, навчання і виховання кожної дитини, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, соціалізацію особистості, формування цінностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, розвиток самостійності, творчості та допитливості. Соціальне виховання має на меті розвиток у дітей компетентностей для успішної життєдіяльності та зосереджується на формуванні в них активної громадянської позиції на засадах демократії, поваги до прав і свобод людини, толерантного ставлення до оточення, набуття досвіду життя в соціумі з урахуванням демократичних принципів, а також розвитку самостійності учнів та застосуванні ними у своєму житті моделі здорової та безпечної поведінки, збереженні власного здоров'я та здоров'я інших осіб, добробуту та сталого розвитку (Державний стандарт початкової освіти, 2018).

Покликання Нової української школи нині полягає в організації процесу виховання, що є зрозумілим і цікавим для дитини та сприяє усвідомленню нею таких фундаментальних загальнолюдських цінностей, як гідність, чесність, справедливість, відповідальність, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей, рідної мови, демократія, культурне різноманіття, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону. Серед пріоритетів соціального виховання в Новій українській школі – успішна соціалізація та гармонійний розвиток учнів, формування в них ключових компетентностей для життя, розвиток ініціативності, креативності, комунікабельності, критичного мислення для набуття самостійності у прийнятті рішень та розв'язанні життєвих завдань різної складності. Соціальне виховання в сучасній школі має відбуватись в атмосфері діалогу та компромісу, довіри, доброзичливості, поваги, взаємодопомоги та підтримки, запобігання і проти-

дії булінгу, а головне – з орієнтиром на виявлення індивідуальних здібностей кожної дитини для її цілеспрямованого розвитку (Концепція «Нова українська школа», 2016).

Поряд із соціальними викликами та освітніми потребами, які визначають актуальні для сьогодення вектори соціально-виховної роботи з учнями в Новій українській школі, існує низка проблем, що спіткали дитяче середовище та справляють негативний вплив на освітню діяльність та соціалізацію учнів. Серед дітей молодшого шкільного віку такими проблемами нерідко виступають труднощі шкільної адаптації, низька мотивація навчання, гіперактивність або пасивність, асоціальна поведінка, залежність від гаджетів та комп'ютерних ігор, слабкий стан здоров'я, образи й цькування з боку однолітків, надмірне опікування родиною або відсутність належної батьківської турботи, складні сімейні обставини, відсутність чіткої організації навчальної діяльності, як провідної, так і дозвілля, слабкий вияв самостійності тощо. Ці негативні явища також не мають залишатися осторонь соціально-виховного впливу на розвиток учнів молодших класів й початкової школи загалом та виступають сигнальними маркерами, критеріями у провадженні ефективної педагогічної діяльності в школі, що є доброзичливою до дитини.

Аналіз чинних законодавчих документів, що регламентують освітню діяльність в Україні, актуальних нині тенденцій розвитку освіти та суспільних процесів, а також вивчення проблем та перспектив розвитку початкової школи зумовлюють окреслення таких завдань сучасного соціального виховання учнів молодших класів:

1) формування соціальних цінностей підростаючого покоління, світоглядних позицій в умовах розмаїття, швидкоплинності й динамічності соціальних процесів;

2) моральне виховання дітей на прикладах позитивної соціальної поведінки особистості;

3) сприяння всебічному розвитку учнів початкової школи;

4) формування в молодших школярів ключових компетентностей для життя, що забезпечують накопичення ними досвіду соціальної взаємодії, вияв їх самостійності, набуття здатностей до успішного розв'язання життєвих завдань у межах вікових та індивідуальних особливостей розвитку;

5) формування умінь та навичок продуктивної соціальної комунікації учнів початкової школи, здатностей до результативної співпраці, роботи в команді;

6) медіасоціалізація, покликана забезпечити підвищення рівня медіакультури дітей та формування в них медіакомпетентності, а також безпеку користування медіаресурсами, що набуває особливого значення в умовах розвитку дистанційної освіти (Петрунько, 2010);

7) організація змістовного дозвілля молодших школярів, їх позашкільної діяльності, спрямованої на розвиток здібностей, талантів, інтересів, а також сприяння соціальної активності;

8) розвиток критичного мислення й формування здатностей обстоювати власну думку, що активізує пізнавальну діяльність учнів початкових класів, їх прагнення до саморозвитку, аналіз проблемних життєвих ситуацій та пошук стратегій їх розв'язання;

9) тісна взаємодія педагогів та батьків молодших школярів задля вироблення єдиної стратегії сприяння всебічному розвитку, успішному навчанню й вихованню, соціалізації дітей;

10) компетентна соціально-педагогічна підтримка учнів на шляху їх особистісного зростання й соціального становлення.

Важливе місце в процесі соціального виховання підростаючого покоління, а також розвитку життєвої компетентності учнів в освітньому просторі відведено соціальному педагогу. Він виступає ключовою педагогічною фігурою в сучасній школі, яка консолідує ресурси всіх учасників освітнього процесу задля соціального та особистісного розвитку, компетентнісного становлення кожної дитини. Так, діяльність соціального педагога у школі, зауважує О. Пожидаєва, спрямована на створення сприятливих умов для успішної соціалізації й адаптації учнів, усебічний розвиток та розвиток індивідуальних здібностей учнів (Пожидаєва, 2014: 105). Л. Неїжпапа наголошує, що соціально-педагогічна діяльність у закладі освіти забезпечує повноцінну соціалізацію, різнобічний розвиток, плідну взаємодію всіх учасників освітнього процесу, захист прав та інтересів дітей, соціально-психологічну підтримку вразливих категорій учнів, організацію взаємодії школи з різними соціальними інститутами (Неїжпапа, 2018: 55).

Соціально-педагогічна діяльність у закладі загальної середньої освіти орієнтована на допомогу у формуванні оптимальної траєкторії розвитку кожної дитини, її здатності ставити перед собою життєві цілі, будувати життєві плани, виробляти стратегії подолання проблемних життєвих ситуацій на основі сформованих соціально значущих орієнтацій та моральних якостей. Соціальний педагог є помічником, провідником та настав-

ником учнів у процесі їх соціального виховання та оволодіння ними ключовими компетентностями для життя, який не лише завжди демонструє свою готовність прийти на допомогу у вирішенні проблемних ситуацій, а й сприяє створенню компетентнісно насиченого освітнього середовища, навчає дієвих засобів результативної соціальної активності та залучає дітей до практики самостійного прийняття рішень.

Зазначимо, що нині в Новій українській школі актуалізації набуває діяльність соціального педагога на засадах компетентнісного підходу в освіті. Компетентнісний підхід до навчання та виховання підростаючого покоління передбачає здобуття учнями корисного життєвого знання, яке дасть змогу забезпечити їх успішну життєдіяльність, набуття соціального досвіду, становлення як всебічно розвиненої особистості, соціально активного і конкурентоспроможного члена українського суспільства.

Соціальний педагог у процесі соціального виховання та в тісній співпраці з учителями початкових класів та батьками учнів забезпечує набуття молодшими школярами ключових компетентностей, які визначено Державним стандартом початкової освіти, серед яких – вільне володіння державною мовою та здатність спілкуватись рідною та іноземними мовами, математична компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, екологічна, інформаційно-комунікаційна, культурна компетентності, навчання впродовж життя, громадянські та соціальні компетентності, підприємливість та фінансова грамотність (Державний стандарт початкової освіти, 2018). Формування цих компетентностей у дітей молодшого шкільного віку та соціальне виховання загалом характеризується низкою особливостей, на які спирається у своїй роботі соціальний педагог: природна пізнавальна активність молодших школярів, яка притаманна дітям 6–10 років; соціальна активність та небайдужість учнів початкових класів, їх відчуття соціальної справедливості, прагнення до упорядкування, наведення ладу навколо та слідування правилам; перші вияви самостійності (у побуті, прийнятті рішень, навчанні, захопленнях, виборі діяльності тощо), відповідальної поведінки; безперервний контакт із батьками молодших школярів (з урахуванням їх активності в житті власної дитини, зацікавленості у всебічному розвитку, академічних й творчих успіхів, адаптованості до соціального середовища маленького члена родини).

Тому з огляду на вищезазначені особливості соціальний педагог скеровує свою професійну

діяльність з учнями початкових класів на важливі в нинішньому освітньому просторі аспекти соціально-виховної роботи, серед яких – підготовка молодших школярів до виконання соціальних ролей, соціальних функцій, соціальної самостійності, активізація соціальної ініціативи учнів початкових класів, формування та закріплення умінь висловлювати власні думки, обґрунтовувати позиції, сприяння розвитку життєвої компетентності дітей молодшого шкільного віку, що передбачає оволодіння учнями здатностями щодо побудови планів та стратегій досягнення власних цілей, уміннями вирішувати проблемні життєві завдання самостійно, орієнтуватися в системі соціальних правил та відносин.

Ефективна реалізація завдань сучасного соціального виховання учнів початкової школи потребує відповідної фахової підготовки соціальних педагогів. Професійна підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери регламентується Стандартом вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота і передбачає оволодіння здобувачами освіти інтегральною компетентністю, загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями, які формують професійну компетентність випускника загалом (Стандарт вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 2019). Саме до спеціальних (фахових) компетентностей можемо зарахувати здатності, якими необхідно оволодіти майбутнім соціальним педагогам у контексті виконання завдань сучасного соціального виховання дітей. Такими здатностями, на нашу думку, можна визначити:

- знання теоретичних та практичних основ соціального виховання підростаючого покоління, сучасних тенденцій реалізації його ключових завдань, особливостей соціально-педагогічної діяльності у Новій українській школі та специфіки роботи з учнями початкової школи;
- здатність щодо створення, адаптації або зміни (трансформація, модернізація) освітнього середовища задля забезпечення комфортних умов для соціалізації дітей, можливості засвоєння кожним учнем норм та правил соціальної поведінки з урахуванням його вікових, індивідуальних особливостей, соціальних умов розвитку та потреб;
- уміння провадження соціально-виховної роботи, яка передбачає засвоєння учнями початкової школи постулатів особистісно успішного, соціально активного, продуктивного життя в соціумі, розвиток життєвої компетентності, а також набуття дітьми досвіду результативної соціальної взаємодії у сім'ї, школі, колі друзів;

– уміння забезпечити рівний доступ учнів до набуття ключових компетентностей для життя, рівне ставлення до всіх учнів (увага, турбота, допомога) в процесі соціального виховання;

– здатність сприяти соціальному залученню (інтеграції) молодших школярів у соціум, розвитку їх самостійності, соціальної активності, небайдужого ставлення до проблем суспільства, саморозвитку;

– уміння бачити, підкреслювати значущість і неповторність кожної дитини, її переваги, здібності й таланти, спиратися на них у соціально-педагогічній роботі (акцент на позитивне);

– здатність підкріплювати значущість сім'ї як соціального інституту в соціальному вихованні дитини молодшого шкільного віку;

– здатність виявляти, пропагувати доброзичливе ставлення учнів одне до одного, толерантність, позитивне ставлення до всіх учасників освітнього процесу;

– здатність побудови соціально-педагогічної взаємодії з молодшими школярами на засадах компетентнісного підходу в освіті;

– здатність до фахової співпраці, уміння створювати умови продуктивного співробітництва з усіма учасниками освітнього процесу, будувати соціально-педагогічну взаємодію на засадах взаєморозуміння і орієнтації на позитивні результати, підтримки та прийняття;

– здатність реалізації в процесі соціального виховання учнів початкової школи актуальних напрямів соціально-педагогічної діяльності, сучасних соціально-педагогічних технологій, інноваційного досвіду психологічної, педагогічної та соціальної роботи.

Варто зауважити, що професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів має здійснюватися на засадах компетентнісного підходу в освіті, який розкриває різні можливості освітнього процесу у засвоєнні студентами фахового знання й компетентностей, набутті практичного досвіду вирішення професійних, соціально значущих та життєвих завдань. Так, компетентнісно спрямована професійна освіта згодом стає основою діяльності молодих фахівців соціальної сфери щодо впровадження в процес соціально-педагогічної роботи з учнями молодших класів компетентнісного підходу, який передбачає здобуття ними корисного життєвого знання.

Окресленими завданнями сучасного соціального виховання зумовлені особливості підготовки майбутніх соціальних педагогів до реалізації соціально-виховної роботи з учнями молодшого

шкільного віку, які передбачають набуття професійних знань, умінь та здатностей щодо:

– керування в діяльності за фахом акцентами на сучасні тенденції розвитку суспільства, освіти;

– врахування майбутніми соціальними педагогами вікових особливостей, інтересів молодших школярів;

– планування та організації виховних заходів, спрямованих на формування світогляду, моральних цінностей учнів початкової школи (перегляд мультфільмів, ігри, обговорення ілюстрацій, інсценування життєвих, проблемних ситуацій тощо);

– заохочення соціально активної, соціально позитивної поведінки учнів через інтерактивні соціально-виховні заходи, участь у благодійних акціях, ярмарках, проєктах;

– розвитку умінь та навичок соціальної комунікації молодших школярів за допомогою їх залучення до участі в соціальних проєктах, комунікативних тренінгах, рольових іграх, організації шкільних та родинних свят, відкритих уроків, виконання доручень, попередження та протистояння образам та приниженню дітей;

– сприяння медіасоціалізації та навчання учнів початкової школи правилам безпеки в Інтернеті, культури спілкування, використання перевіреного контенту, використання часу в мережі з користю;

– протидії та профілактики булінгу в дитячому середовищі;

– налагодження тісного контакту з батьками молодших школярів, їх залучення до організації освітнього процесу, участі разом із дітьми в соціально значущій діяльності;

– продуктивної взаємодії з командою фахівців закладу загальної середньої освіти з метою забезпечення комфортних та безпечних умов для соціалізації, навчання та розвитку учнів;

– організації змістовного дозвілля учнів початкової школи, цікавої, корисної позашкільної діяльності (організовані ігри, участь у конкурсах, презентація талантів, походи, свята; згуртування дитячого колективу, активне залучення до дозвілевої діяльності учнів, їхніх батьків, класного керівника, бібліотекаря, психолога тощо);

– опанування та впровадження у практику соціально-педагогічної роботи інноваційного педагогічного інструментарію.

Висновки. Таким чином, реалізація завдань сучасного соціального виховання учнів молодших класів в умовах розвитку та становлення Нової української школи потребує відповідної професійної компетентності з боку соціальних педагогів, які є для підростаючого покоління дже-

релом та прикладом соціального знання і загальнолюдських цінностей. Так, фахова підготовка майбутніх соціальних педагогів, яка передбачає оволодіння професійними знаннями, уміннями та здатностями щодо урахування вікових психологічних особливостей розвитку та інтересів молодших школярів у процесі організації їх освітньої діяльності, реалізації компетентнісного підходу в освіті та розвитку ключових життєвих компетент-

ностей дітей, впровадження інноваційних методів та форм соціально-виховної роботи, розвитку здібностей учнів, стимулювання їх соціальної активності, а також професійної співпраці з усіма учасниками освітнього процесу, сприятиме ефективній соціально-педагогічній роботі в початковій школі щодо розбудови системи соціального виховання з акцентом на сучасних тенденціях його трансформації та розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 208 с.
2. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». 2016. 40 с. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Лещук Г. В. Соціальне виховання як соціально-педагогічна категорія. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка, соціальна робота.* 2011. Вип. 22. С. 90–92.
4. Неїжпапа Л. С. Соціально-педагогічна діяльність психологічної служби закладу загальної середньої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка.* 2018. № 25. С. 50–57.
5. Олексюк Н. Роль соціальної взаємодії школи та сім'ї у процесі соціалізації дитини. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка.* Тернопіль, 2014. № 1. С. 75–80.
6. Петрунько О. В. Медіасоціалізація, або соціалізація з медіа замість соціалізації з дорослими. *Психологічні перспективи: Спеціальний випуск.* Луцьк. 2010. С. 103–113.
7. Пожидаєва О. В. Базові аспекти, функції та напрями діяльності соціального педагога в загальноосвітньому навчальному закладі. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки.* 2014. № 4. С. 100–105.
8. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 231 Соціальна робота для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 557. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf>
10. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
11. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 651-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>

REFERENCES

1. Bezpalko O. V. Sotsialna pedahohika : skhemy, tablytsi, komentari: navch. posib. [Social pedagogy : diagrams, tables, comments : a textbook]. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, 2009. 208 s. [in Ukrainian].
2. Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly "Nova ukrainska shkola" [The Concept of realization of state policy in the sphere of general secondary education reforming «New Ukrainian school»]. 2016. 40 s. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
3. Leshchuk H. V. Sotsialne vykhovannia yak sotsialno-pedahohichna katehoriia [Social education as a socio-pedagogical category]. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Pedagogy, social work. 2011. Vol. 22. pp. 90–92. [in Ukrainian].
4. Neizhpapa L. S. Sotsialno-pedahohichna diialnist psykholohichnoi sluzhby zakladu zahalnoi serednoi osvity [Socio-pedagogical activity of the psychological service of the institution of general secondary education]. Scientific journal of the National Pedagogical University named after M. P. Drahomanov. Series 11. Social work. Social pedagogy. 2018. № 25. pp. 50–57. [in Ukrainian].
5. Oleksiuk N. Rol sotsialnoi vzaemodii shkoly ta simi u protsesi sotsializatsii dytyny [The role of social interaction between school and family in the process of socialization of the child]. Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: pedagogy. 2014. № 1. pp. 75–80. [in Ukrainian].
6. Petrunko O. V. Mediasotsializatsiia, abo sotsializatsiia z media zamist sotsializatsii z doroslymy [Mediasocialization, or socialization with the media instead of socialization with adults]. Psychological perspectives: Special issue. Lutsk, 2010. Pp. 103–113. [in Ukrainian].
7. Pozhydaieva O. V. Bazovi aspekty, funktsii ta napriamy diialnosti sotsialnoho pedahoha v zahalnoosvitnomu navchalnomu zakladi [Basic aspects, functions and activities of a social pedagogue in a secondary school]. Scientific notes of Nizhyn State University. Nikolai Gogol. Psychological and pedagogical sciences. 2014. № 4. Pp. 100–105. [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu pochatkovoї osvity [On approval of the State standard of primary education institution] : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 87 dated 21.02.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoї osvity za spetsialnistiu 231 Sotsialna robota dlia pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoї osvity [About the statement of the standard of higher education on a specialty 231 Social work for the first (bachelor's) level of higher education] : The Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 24.04.2019 № 557. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf> [in Ukrainian].

10. Pro osvitu [On education] : Law of Ukraine dated 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].

11. Pro povnu zahalnu seredniu osvitu [On complete general secondary education] : Law of Ukraine dated 16.01.2020 № 651-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14> [in Ukrainian].